

Δι άνεμώναι ψάλλουν τὰ πάθη τῶν τρυφερῶν ψυχῶν καὶ ψάλλουν τοὺς ἔρωτας τοὺς γνήνους. τοὺς δημιουργοὺς τῆς ζωῆς, καὶ ψάλλουν τὰς ὥραιας ἀμαρτίας καὶ τὴν μέθην τῶν φιλημάτων διότι εἶναι αἱ άνεμώναι, ποὺ τὰς ἐπότηιδεν ἡ Ἀμαρτωλὴ μὲ τὸ ὕδωρ τοῦ φρέατος, τὸ ὁποῖον ἐδρόσισε τὰ χεῖλη τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ἡ ψυχὴ τῶν ἀκανθῶν ψάλλει τὸ δακρυσμένον τραγοῦδι τοῦ μαρτυρίου, ψάλλει τὸ σκότος καὶ τὴν ἔρημίαν τοῦ Γολγοθᾶ καὶ ὁ θρηνὸς τῆς πλημμυρεῖ τοὺς Ἐδδόμους Οὐρανοὺς καὶ ἀπὸ τὰ ὅμματα τῶν Θρόνων καὶ τῶν Χερουβεὶμ στάζουν μεγάλα δάκρυα, ὡς μαργαρίται· « Ἡλί, Ἡλί, λαμία, σαβαχθανί ».

Καὶ ἐνῶ τὸ ἄσμα τοῦ μεγάλου πόνου σβύνει ὡς στεναγμὸς ὑπὸ τοὺς χρυσοὺς θόλους, ὁ χορὸς τῶν μικρῶν, γαλανῶν ἀμαράντων, τονίζει τὸν αἶνον τοῦ μεγάλου θριάμβου· « Χριστὸς Ἀνέστη ! » Εἶναι τὰ ἀμάραντα τὰ ὁποῖα ἀπέθαναν ὑπὸ τὸν κυλισθέντα λίθον τοῦ μνημείου. Καὶ ἰδοὺ ὅλα τὰ χεῖλη των ἀγγέλων ἀναδεύονται. ὡς κάλυκες μυριάδων ρόδων καὶ ἡ αὐλὸς ὀρχήστρα

τῶν οὐρανῶν ἐνώνει τώρα τὸν ὕμνον τῆς μετὸν ὕμνον τοῦ ἐπιγείου χοροῦ.

Τὸ γήινον ἄσμα ὕμνεῖ τὴν δόξαν τῶν οὐρανῶν. Ἀλλ' ἡ οὐράνιος ὀρχήστρα, ἀκουσέ την ! ψάλλει τὴν γλυκυτάτην νοσταλγίαν τῆς Γῆς. Καὶ ἐνῶ ὁ χορὸς τῶν ἐλαφρῶν ψυχῶν πετᾷ καὶ κατεβαίνει ὡς λευκὸν σύννεφον, ἐξωρισμένον ἀπὸ τὸν οὐρανόν, ἡ οὐρανίος ὀρχήστρα ψάλλει ἀκόμη, ὀπισθὸν ἀπὸ τὰς κλειστάς πύλας τοῦ Γαλαξίου, ψάλλει τὴν νοσταλγίαν ἐνὸς Θεοῦ ...

★

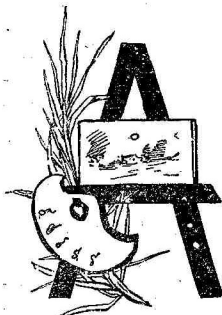
Ἡ αὐγὴ ἐρρόδιδεν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν. Τὰ ἄνθη τοῦ ἀγροῦ ἀνοῖξαν ὡς χίλια χεῖλα καὶ ὡς χίλιοι ὀφθαλμοὶ πρὸς τὸ δροσερὸν φῶς. Ὁ διδάσκαλος ἐσιώπησε καὶ ὕψωσε τὰ βλεφάρα μὲ τὰς μακράς, λευκὰς βλεφαρίδας, ὡς ν' ἀψυπνίζετο ἀπὸ γλυκύτατον ὄνειρον ...

Ἡ ψυχὴ του εἶχε ἐπιστρέψει μαζί μετὸν χορὸν τῶν ἀνθίνων ψυχῶν ἀπὸ τὸ Οὐράνιον Πάσχα.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

★ ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ★

Η ΝΕΑ ΤΕΧΝΗ

Ν ἤθελέ τις νὰ χαρακτηρίσῃ τῶν τελευταίων ἐτῶν τὰς καλλιτεχνικὰς τάσεις, θὰ ἐδίσταζεν εἰς τὴν ἐξέυρεσιν συμβόλου, ἱκανοῦ ν' ἀποδώσῃ πιστὴν τὴν φυσιογνωμίαν τῆς τέχνης. Ἡκολούθησαν καλλιτέχναι τινές, μετὰ τινὰς ταλαντεύσεις, ἕνα δρόμον, περὶ τῆς ἀξίας τοῦ ὁποίου πολλοὶ οἱ διαφωνοῦντες

Χρωματιπινάκιδα μὲ ἄσθονα χρώματα, μὲ ἀτιθάσσους γραμμὰς, μὲ ἐκτρόπους φανταστικὰς συλλήψεις θὰ ἀνύψουν εἰς τὴν προμετωπίδα τοῦ ἐργαστηρίου των οἱ μιμηταὶ τοῦ Stück, ὥματα ἀνεστραμμένα καὶ συνεσφιγμένα, μορφὰς ὀγκώδεις καὶ ἡμιτελεῖς οἱ ὅπαδοι τοῦ Rodin, ἐνῶ θὰ ἠτένιζον εἰς τὸν κλασικὸν κόσμον μετ' εὐλαβείας οἱ σωφρονοῦντες καὶ γαλήνιοι καλλιτέχναι τῆς αὐστηρᾶς γραμμῆς καὶ τῆς σαφοῦς ἐκτελέσεως.

Ἡ τέχνη βεβαίως δὲν εἶναι στάσιμος. Καὶ τοὶ ἡμφισθητήθη ἂν ἡ τέχνη ἀπολύτως, ὡς τέχνη, εἶναι δεκτικὴ πρὸς τὸν καιρὸν, ἐν τούτοις ἔχει διαδοχικὰς ἐξελίξεις, ἀλλάσσει ἐκδηλώσεις μορφῆς, ποικίλλει εἰς τόνους καὶ εἰς συλλήψεις.

Ἡ τέχνη ἔχει σχολὰς, ἐποχὰς, ἀκμὴν καὶ παρακμὴν, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν καὶ βάθος εἶναι μία καὶ ἀναλλοίωτος, ἔχουσα βάσιν τὸ καλόν, τὸ ὡραῖον, τὸ ὑψηλόν. Ἀλλ' ὅταν ἡ τέχνη ἀπομακρύνεται τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἠθικῆς, τῆς κατ' ὥς ἐννοουμένης, ἐκτρέπεται εἰς κτηνώδη ρεαλισμόν, καὶ ἔχουμεν ἕνα Ζολᾶ εἰκονογραφημένον, χωρὶς νὰ δύνανται νὰ ζήσουν οἱ Βύρωνες, οἱ Οὐγκώ, οἱ Γκαῖτε. Θὰ εἴχο-

μεν ἀνισσορόπους μιμητὰς τοῦ Stück, τοῦ Rodin, καὶ θὰ ἐκινδυνεύον νὰ ζήσουν ὁ Φειδίας, καὶ πολὺ περισσότερον οἱ πολὺ νεώτεροι Ραφαῆλοι, Βὰν Δύκ, Μουρίλλοι, Μιχαήλ Ἀγγελοὶ. Ὅταν ἔλθῃ ποτὲ τοιαύτη δύσκληρος ἐποχή, ἡ τέχνη θὰ ὑπάρχει ὡς ἀνάμνησις. Ἐχομεν μίαν πολύτιμον κληρονομίαν τῶν αἰώνων Ἐχομεν κολοσσοὺς τέχνης καὶ θὰ ἦτο παραγνώρισις οἰκτρά τῆς τέχνης, τοῦ προορισμοῦ τῆς καὶ τοῦ μέλλοντός τῆς ἐὰν ἐπίστευε τις ἔστω καὶ πρὸς στιγμὴν ὅτι θὰ κατισχύσουν τὰ φαντασιοκοπικὰ τερατουργήματα καὶ ὅτι ἡ τέχνη δὲν θὰ ἔχῃ σκοπόν. δὲν θὰ ἔχῃ ὑψηλὰ καὶ εὐγενῆ ἰδεώδη, δὲν θὰ γεννᾷ ἐφεξῆς αἰσθημάτων σύμφωνα πρὸς τὴν πρόδον, πρὸς τὴν ἀρμονίαν, πρὸς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἣτις ὅλαν ἐκπύεται, ἐξημερώνεται καὶ ἀνυψοῦται. Ἀκριβῶς ἂν ὁ ΙΘ' αἶων κατέλαβε τιμητικὴν θέσιν ἐν τῇ Παγκοσμίᾳ Ἱστορίᾳ τὴν ὀφείλει εἰς τὴν ἐνδοξὸν προσπάθειαν τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν, ὅπως ὁ κόσμος ἀποβῇ καλλιτεχνικώτερος, ἀπομακρυνθῇ τῶν φρενοκομειῶν καὶ ἔδῃ ἐντονώτερον, σταθερότερον τὸ φῶς τῆς ἀληθείας.

Ἐν τούτοις αἱ παρεκτροπαὶ τῆς τέχνης δὲν λείπουν, καὶ τὰ θύματα ἀριθμοῦνται κατὰ δεκάδας, ὑπάρχει δὲ δυστυχῶς καὶ μία τάσις πρὸς αὐξήσιν τῶν ἐκκεντρικῶν ἢ τάσις αὕτη ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἐνεφανίσθη μὲ διαθέσεις κατακτητικὰς, ἥρχισεν δὲ ὡς πᾶν ὀνηεῖον νὰ ὑπεισορχεῖται καὶ εἰς τὰς παρ' ἡμῶν ἀραιὰς καλλιτεχνικὰς τάσεις. Συμβαίνει δηλαδὴ ὅτι καὶ μὲ τὴν γλῶσσαν. Ὁ συμβολισμός, ἡ παραδοξολογία ἀνακηρύσσονται ὡς δόγματα καὶ ἀνεφάνησαν οἱ μαλακοί, οἱ ἀκατανήστοι, οἱ ριζοσπάσται, ὧν τὸ μέλλον εὐκόλον νὰ προῖδῃ τις. Ὅπως ἐν τῇ φιλολογίᾳ ἐγελωτοποιήθησαν, οὕτω καὶ ἐν τῇ τέχνῃ ἐψυχορράγησαν ἐξ ἀτροφίας.

Εἶναι λυπηρὸν ὅτι ἀκριβῶς οἱ θέλοντες νὰ καινοτομήσουν εἶναι τεχνῖται ἱκανῆς δυνάμεως. Ἐχουν τάλαντον διαφανόμενον καὶ εἰς αὐτὰς ἐτι τὰς πνι-

γῆρας καὶ ἀμφιβόλους γραμμάς, τὰς ἐκ προμελέτης ἀθεθαίας, τὰ συγκεχυμένα χρώματα καὶ τὴν ἀόριστον σύλληψιν. Ἀλλὰ πείγουν τὸ φυσικὸν χάρισμα των, τὴν δεξιότητά των εἰς μίαν ἐκτέλεσιν ἀποτελοῦσαν καταστρατήγησιν τῶν νόμων τῆς τέχνης, ἐκτροχιασμένον ἀπὸ τοῦ νοητῶς ὑψηλοῦ καὶ καὶ βλέπομεν σώματα οἰκτρά καὶ παραμεμορφωμένα, σάρκας σινχαμεράς, ὅσα ἀποσαρκωμένα, χρώματα τυφλωτικά ἐδῶ καὶ ἐκεῖ σκορπισμένα κατὰ δόσεις καὶ δέσμας, ὥπως ἀκριβῶς δίδουν οἱ ἱατροὶ τὰ φάρμακα.

Ὁ ἴσ· αἰὼν ἔσθις περίεργον ἰδιοτροπίαν ἐν τῇ τέχνῃ. ~~Ἀνετίετο~~ μίαν καταστροφὴν ἀκατά ὄγιστον, περιέκλειε φωτεινότητας καλλιτεχνικάς μορφάς, ἡννοήθη ἀπὸ μίαν παραγωγὴν ἀξιοθαύμαστον καὶ μὴς ἀφῆκε ὡς ἀποχαρετισμὸν ἀνισορρόπους ἀποτείρας παρακμῆς.

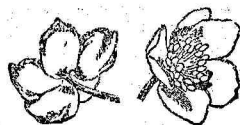
Τὸ πρῶτον ἀκριβὲς ἐπὶ τοῦ ΙΘ'. αἰῶνος ἐτε-
λειτο τὸ βαρβαρώτερον ἀνοσιούργημα κατὰ τῆς
τέχνης. Ὁ Μοροζίνης ἐβουβάρδιζε τὸν Παρθενῶνα.
Τὸ γεγονός ἐχει τόσην βδελυγμίαν, ὥστε μοιραίως
φέρεται τις πρὸς τοὺς χρόνους τῆς καταλύσεως τῆς
Ρωμαϊκῆς δημοκρατίας, ὅτε τὰ ἄγρια φύλα κατέρ-
ριπτον ὅ,τι ἡ τέχνη εἶχεν ἐγείρη. Οὐνος καὶ Βισι-
γόθος ὁ Ἐνέτης Μοροζίνης, διὰ τῶν τηλεβόλων
ἐβρότοτορῶναι παῖς ἦτο ἡ ἀντίληψις ἡ καλλιτεχνικὴ
τῶν ἰσχυρῶν, ἐνεκλόαπτε ἐπὶ τῶν ἱερῶν ἐκείνων
βωμῶν τῆς τέχνης τὸ αἷσχος. Ἡ εἰρήνη ἐφιλοτέχ-
νησε κατόπιν νέους θριαμβοὺς, καὶ ἀνεδείχθησαν
καλλιτέχνη καὶ μεγάλης ἀξίας. Ἀλλ' αἱ καλλιτεχνι-
καὶ ἰδιοτροπίαι τῶν τελευταίων ἐτῶν εἶναι ἄξιο-
θρήνητοι, ὅσον καὶ ὁ βομβαρδισμὸς τοῦ Μοροζίνης.
Τὰ ἄτυχα νεογέννητα βρέφη ὑπῆρξαν ἀνάπηρα ἐκ
γενετῆς καὶ αἱ ἀναιθροὶ φωναὶ των ἐδόδεσθησαν εἰς
ἓνα πλατὺν σαρκασμὸν.

Ἡ «Cecession» ὅπως ὠνομάσθη ἡ νέα αἵρεσις, τί ἄλλο εἶναι· ἢ ἄρνησις τῆς αἰσθήσεως τοῦ καλοῦ; Τεράστιοι πίνακες, ὡσεὶ ρεζιλάμα χρωματοπωλείων, φέροντες μὲ τὴν ὁχάν τὸ χρώμα. Ἐνθ' δὲ ὅλον τὸν κόσμον τέγγει εἶναι μίτ' λεπτῇ ἐκδή-

λῳσις τοῦ καλοῦ, διὰ τοὺς νεωτεριστὰς καλλιτέχνας τέχνη εἶναι ὄχι τὸ εὖ, ἀλλὰ τὸ πολὺ, ὄχι ἡ ἀληθεία, ἀλλὰ τὸ ψεῦδος. Τὴν ζωὴν ζητοῦν, ἀλλὰ τὴν θέλουν· μὲ ἀρλεκίνικα φορέματα, μὲ προσοπίδα. Ὅστις εἶδε πίνακας σετσεονιστῶν, ἐμπρέσιονιστῶν ἢ ἀνεγνώρισε τὴν ἀνάγκην νὰ προστρέξῃ εἰς ὀφθαλμοκίτρων. Ἐχουν τοὐλάχιστον τὸ αἶσθημα τοῦ χρώματος, ἀφοῦ ἀδιαφοροῦν διὰ τὰ ἄλλα προσόντα τῆς τέχνης; Αἶσθημα στοιχειῶδες εἶναι νὰ μὴ κουράζεται τις ἐκ τῆς αὐτῆς ἐντυπώσεως, νὰ μὴ κυριαρχῇ τὸ ὄργανον τῆς ἐκτελέσεως — τὸ χρῶμα — ἀλλὰ ἡ διὰ τοῦ χρώματος ἐπιδιωκομένη ἐντύπωσις. Διότι τὸ χρῶμα ἐνσάρκει τὸ αἶσθημα, δὲν πρέπει νὰ τὸ καταπνίγῃ. Ἡ πλημυρία τοῦ ὀλοπρασίνου χρώματος, ἡ τοῦ κιτρίνου ἢ οἰουδῆποτε φέρει σύρραξιν μεταξὺ ἰδέας καὶ αἰσθήματος, μεταξὺ τῆς σκέψεως καὶ τῆς ἐκτελέσεως. Ἐνῷ δὲ ἀμφοτέρωτα πρέπει ἀρμονικῶς νὰ συμβαδίζουσιν, ἐπέρχεται μία νίκη τοῦ ὕλικου κόσμου κατὰ τοῦ ἠθικοῦ· τοῦτο ὅμως εἶναι ἀναίρεσις αὐτῆς ταύτης τῆς βάσεως, ἐφ' ἧς ἐρείδεται ἡ τέχνη. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ γλυπτικῇ ἐν ἧ τὸ χρῶμα ἀντικαθιστᾷ ὁ πηλὸς καὶ τὸ γλῦφανον, ἡ ἀδρότης τῶν γραμμῶν καὶ ἡ ἀτέλεια καταπλήσσουν καὶ συγγύζουσιν τὸν θεατὴν εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ ἐννοῇ οὗτος τί θέλει νὰ ἐκφράσῃ ὁ καλλιτέχνης. Τὸ μεγαλύτερον δὲ δυστύχημα εἶναι ὅταν μεταξὺ καλλιτέχνου καὶ θεατοῦ — διότι τὰ ἔργα διὰ τοὺς θεατὰς γίνονται — ὑπάρχουν φραγμοί. Δὲν ἐννοοῦμεν ὅτι ὅλα πρέπει νὰ τὰ λέγῃ ὁ καλλιτέχνης διὰ τοῦ ἔργου του καὶ ὅτι τοῦ θεατοῦ πρέπει νὰ ἀδρανῇ ἡ σκέψις, ἀλλὰ καὶ δὲν θὰ ὑποστηρίξωμεν ὅτι ὁ καλλιτέχνης πρέπει νὰ εἶναι τέσων συμβολικῶς, ὥστε νὰ παρεξηγῇται ἢ νὰ μὴ λέγῃ ἀπολύτως τίποτε.

(Ἐπεται τὸ τέλος.)

ΔΙΚ.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἡ μουσικὴ οὐ μόνον ἐμβάλλει ἡμᾶς εἰς εὐάρεστον παροδικὴν πλάνην, ἀλλὰ καὶ ἐπενεργεῖ ὥς καὶ ὅαι αἱ ἄλλαι τέχναι, διαρκῶς ἐμπνεύουσα. Εἶναι, ὅπως ἡ θρησκεία καὶ ἡ ἐπιστήμη, ἀλάνθαστος ὁδηγὸς εἰς τὸ κράτος τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἀληθείας.

Ερμαν Ρίττερ

Ὁ ἔρως εἶναι ὡς ὁ φόβος· ἀναγκάζει τινὰ νὰ πιστεύῃ εἰς ὅλα.

Δωλγυῦ

Τὸ ὄργανον τῆς καρδίας εἶναι ὁ τόνος· ἡ καλλιτεχνικὴ τοῦ γλῶσ-
σα εἶναι ἡ μουσικὴ. Εἶναι ὁ πλήρης παλμῶν ἔρως, ὁ ἐξιδανικεύων
τὴν αἰσθητὴν ἡδονὴν καὶ καθιστῶν ἀνθρώπινον τὸ ὑπερούσιον καὶ
ἀκατάληπτον.

Βάννερ

Ὅταν δύο ἄνθρωποι ἐκτελῶσι τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο
δὲν εἶναι πλεόν τὸ αὐτό.

Ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τοῦ ὄρους
τῶν Ἐλαιῶν.

specimen E. Liskoe.